

การมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวอุทยานไดโนเสาร์ของประชาชน ในตำบลโนนบุรี อำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ Participation of People in Tourism Management of Jurassic Park in Nonburi Sub-District, Sahatsakhan District, Kalasin Province.

ณรงค์ ขุรุกรัก¹ สิทธิศักดิ์ คำผา² สมสงวน ปัสสาโก³ และรังสรรค์ สิงห์เลิศ⁴

Narong Khururak,¹ Sitthisak Khampha,² Somsanguan Passago³

and Rangsan Singhalert⁴

บทคัดย่อ

การมีส่วนร่วมเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้าไปร่วมคิด ร่วมริเริ่ม ร่วมตัดสินใจ ร่วมปฏิบัติและร่วมรับผิดชอบในกิจกรรมหรือโครงการต่างๆ ของชุมชน หมู่บ้าน ตำบล เพื่อการยกระดับมาตรฐานคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนให้สูงขึ้น การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์คือ **ประการแรก** เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวอุทยานไดโนเสาร์ของประชาชนในตำบลโนนบุรี อำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ **ประการที่สอง** เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวอุทยานไดโนเสาร์ของประชาชนในตำบลโนนบุรี อำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ ที่มีเพศและหมู่บ้านที่อาศัยแตกต่างกัน และ**ประการที่สาม** เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวอุทยานไดโนเสาร์ของประชาชนในตำบลโนนบุรี อำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ ตามกรอบแนวคิด 4 ด้าน คือ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์และการมีส่วนร่วมในการประเมินผล กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ประชาชนในเขตตำบลโนนบุรี อำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ กลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบสมมติฐานโดยใช้ t-test (Independent sample) และใช้ F-test (One-way analysis of variance) และวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างกลุ่มแบบรายคู่โดยวิธีการของ Scheffé ผลการวิจัยพบว่า

1. ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในเขตตำบลโนนบุรี อำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ ในการจัดการการท่องเที่ยวอุทยานไดโนเสาร์ โดยรวมอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ปรากฏว่าอยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 1 ด้าน คือ การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และอยู่ในระดับน้อย จำนวน 3 ด้าน คือ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการประเมินผลและการมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม

¹ นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชารัฐศาสตร์ วิทยาลัยกฎหมายและการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

² ประ.ด. (สัทธิศาสตร์) อาจารย์ คณะเทคโนโลยีการเกษตร มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

³ ประ.ด. (ชีววิทยา : ชีววิทยาสาขาสัตวศาสตร์) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

⁴ ศษ.ด. (ประชากรศึกษา) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

รับต้นฉบับ 23 มิถุนายน 2552 รับลงพิมพ์ 14 กรกฎาคม 2552

บทนำ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตราที่ 67 บัญญัติว่า สิทธิของบุคคลที่จะมีส่วนร่วมกับการรัฐและชุมชน ในการอนุรักษ์ บำรุงรักษา และการได้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและหลากหลายทางชีวภาพ และในการคุ้มครอง ส่งเสริม และรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม เพื่อให้ดำรงชีพได้อย่างปกติและต่อเนื่อง (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย, 2550 : 26) โดยเป้าหมายการพัฒนาประเทศตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 ข้อ 4 ในส่วนที่เกี่ยวกับทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม กำหนดไว้ว่า สร้างความมั่นคงของฐานทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมโดยการฟื้นฟูอนุรักษ์พื้นที่ป่าไม้ ตลอดจนสร้างฐานข้อมูลความหลากหลายทางชีวภาพและการขยายตัวของภาคการผลิตและบริการเกี่ยวกับการจัดการและใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพ และข้อ 5 ซึ่งเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนกำหนดไว้ว่า เพิ่มการมีส่วนร่วมภาคประชาชนเข้ามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการพัฒนาประเทศ รวมทั้งการพัฒนาวัฒนธรรม ประชาธิปไตยให้เกิดขึ้นในทุกภาคส่วนของสังคมไทย โดยมีวิสัยทัศน์ประเทศไทยคือมุ่งพัฒนาประเทศไทยสู่สังคมอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกัน คนไทยมีคุณธรรมความรอบรู้ รู้เท่าทันโลก ครอบครัวยุบอุ่น ชุมชนเข้มแข็ง สังคมสันติสุข เศรษฐกิจมีคุณภาพ เสถียรภาพและเป็นธรรม สิ่งแวดล้อมมีคุณภาพ และทรัพยากรธรรมชาติยั่งยืนอยู่ภายใต้ระบบบริหารจัดการประเทศที่มีธรรมาภิบาล ดำรงไว้ซึ่งระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และอยู่ในประชาคมโลกอย่างมีศักดิ์ศรี และมีกำหนดพันธกิจ ข้อ 4 ดำรงความหลากหลายทางชีวภาพและสร้างความมั่นคงของฐานทรัพยากรธรรมชาติและคุณภาพสิ่งแวดล้อม สร้างความสมดุลระหว่างการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน เป็นธรรมและมีการสร้างสรรค์คุณค่า สนับสนุนให้ชุมชนมีองค์ความรู้และสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อคุ้มครองฐานทรัพยากร คุ้มครองสิทธิและส่งเสริมบทบาทของชุมชนในการบริหารจัดการทรัพยากร ปรับแผนการผลิตและการบริโภคที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ตลอดจนรักษาผลประโยชน์ของชาติ

จากข้อตกลงตามพันธกรณีระหว่างประเทศ (แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10, 2549 : 10-85)

การท่องเที่ยวมีหลายรูปแบบ และจะเกิดขึ้นได้จากองค์ประกอบ 3 ประการ คือ ความตั้งใจ การเดินทางและจุดหมายปลายทาง ซึ่งการท่องเที่ยวจะสมบูรณ์ได้ดีที่สุดก็ขึ้นอยู่กับการเดินทางเป็นสำคัญ การเดินทางเพื่อการท่องเที่ยวภายในท้องถิ่นหรือชุมชน มีประโยชน์หลากหลายประการทั้งต่อนักท่องเที่ยวเองและต่อชุมชน ดังนี้คือ เป็นการส่งเสริมการเรียนรู้ประวัติศาสตร์และภูมิปัญญาไทย อนุรักษ์และฟื้นฟูศิลปวัฒนธรรม ประเพณีและความเชื่อที่ดีงาม รักษาและฟื้นฟูธรรมชาติสิ่งแวดล้อมและอนุรักษ์สัตว์ป่า นำมาซึ่งความสัมพันธ์อันดี เป็นการนำมาซึ่งการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน เป็นกลไกทางการตลาดให้แก่ชุมชน เป็นการส่งเสริมและพัฒนาศึกษาเพื่อคุณภาพชีวิต ดังนั้น รัฐบาลจึงมีนโยบายส่งเสริมคุณภาพและมาตรฐานการบริการเพิ่มความหลากหลาย ของรูปแบบการให้บริการท่องเที่ยว เพื่อยกระดับความสามารถในการแข่งขันของภาคบริการและการท่องเที่ยว เร่งพัฒนาบูรณะฟื้นฟูมรดกและสินทรัพย์ทางวัฒนธรรม ทั้งในเขตเมืองและนอกเมือง เพื่อให้เกิดการท่องเที่ยวใหม่สร้างแหล่งจำหน่ายซื้อสินค้าของนักท่องเที่ยวและให้ชุมชนเข้ามีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวมากขึ้น โดยกรอบนโยบายของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2550-2554 ประกอบด้วย 1) ส่งเสริมให้การท่องเที่ยวมีบทบาทในการช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนทั่วทุกภูมิภาคของไทย และเป็นเครื่องมือสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจ ก่อให้เกิดการสร้างงานและเพิ่มรายได้ให้กับประเทศ 2) ส่งเสริมให้การท่องเที่ยวของประเทศไทยเติบโตอย่างยั่งยืน โดยเน้นการขยายฐานตลาดนักท่องเที่ยวคุณภาพ ทั้งในพื้นที่ใหม่และในตลาดเฉพาะกลุ่ม ภายใต้การสร้างความเข้มแข็งของตราสินค้า (Brand) ประเทศไทยอย่างต่อเนื่อง 3) ส่งเสริมให้การท่องเที่ยวเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตคนไทย โดยเน้นการประสานงานระหว่างเครือข่ายภาครัฐกับภาคเอกชน กระตุ้นให้เกิดการท่องเที่ยวภายในประเทศที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้และการสร้างสรรค์ประโยชน์ทั้งต่อสถาบันครอบครัว

และต่อสังคมโดยรวม อันจะนำไปสู่การสร้างและกระตุ้นจิตสำนึกรักษาสีสิ่งแวดล้อม รวมทั้งให้เกิดความรักและภาคภูมิใจในเอกลักษณ์วัฒนธรรมไทย 4) ส่งเสริมการท่องเที่ยวให้กระจายตัวสู่แหล่งท่องเที่ยวรองมากขึ้น เพื่อสร้างสมดุล ระหว่างพื้นที่ทั้งด้านเศรษฐกิจสังคมและสิ่งแวดล้อม โดยเน้นการท่องเที่ยวเชื่อมโยงระหว่างกลุ่มจังหวัดและข้ามภูมิภาค 5) ส่งเสริมการเดินทางท่องเที่ยวเชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้าน โดยการทำการตลาดร่วมกัน เพื่อกระตุ้นให้เกิดการเดินทางท่องเที่ยวทั้งภายในภูมิภาคและภายนอกภูมิภาค อันจะนำไปสู่การพัฒนาการท่องเที่ยวที่ได้มาตรฐานร่วมกันอย่างเป็นระบบ และช่วยเพิ่มความสามารถทางการแข่งขันของภูมิภาคนี้ในตลาดท่องเที่ยวของโลก 6) มุ่งพัฒนาองค์กร ระบบบริหารจัดการ และเสริมสร้างบุคลากรให้มีทักษะและขีดความสามารถทางการตลาดท่องเที่ยว เพื่อให้เป็นองค์กรแห่งการขับเคลื่อน (Driving force) ที่มีประสิทธิภาพในการดำเนินงาน และมีศักยภาพทางการแข่งขันระดับนานาชาติภายใต้หลักธรรมาภิบาล รวมทั้งพัฒนาความเข้มแข็งขององค์กรในบทบาทเชิงวิชาการ และองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องการตลาด 7) พัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการท่องเที่ยว (e-Tourism) เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ประเทศไทย และเสริมสร้างศักยภาพในการส่งเสริมการตลาดผ่านสื่อสารสนเทศ และ 8) ส่งเสริมการอำนวยความสะดวกและความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว โดยประสานความร่วมมือและแก้ไขปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว กับหน่วยงานภาครัฐและเอกชน (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2547 : 2-15)

จังหวัดกาฬสินธุ์ได้ให้ความสำคัญต่อการพัฒนาการท่องเที่ยว และแหล่งท่องเที่ยวมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2545 จนถึงปัจจุบัน ซึ่งเป็นไปตามนโยบายของรัฐบาลจึงได้กำหนดนโยบายพัฒนาการท่องเที่ยวของจังหวัด เป็นหนึ่งในแผนยุทธศาสตร์ของจังหวัดกาฬสินธุ์ โดยกำหนดประเด็นยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดกาฬสินธุ์ ระหว่าง ปี 2551-2554 ไว้ 3 ประเด็นดังนี้ คือ การพัฒนาการเกษตร การพัฒนาผ้าไหมแพรวา และการพัฒนาการท่องเที่ยว โดยมีแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ เช่น อนุสาวรีย์พระยาชัยสุนทร

(ท้าวโสมพะมิตร) วัดกลาง สถานที่ประดิษฐานพระพุทธรูปองค์ดำ พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติเมืองกาฬสินธุ์ พระพุทธรูปสถานภูปอ เชื่อนลำปาว หาดดอกเกด สวนสะออน เมืองฟ้าแดดสูงยาง พระธาตุยาคู อุทยานไดโนเสาร์ วัดพุทธนิมิตภูคว่า พุทธสถานภูสิงห์ แหลมโนนวิเศษ เกษมหาราช น้ำตกแก้งกะอาม ผาเสวยภูพาน พุทธอุทยาน เกาะแก้วเบญจรัตน์ ศูนย์วิจัยตราพานโนน น้ำตกผานางคอย น้ำตกตาดทอง แหล่งรอยเท้าไดโนเสาร์นาคู (สำนักงานจังหวัดกาฬสินธุ์, 2551 : ไม่มีเลขหน้า) และอำเภอสหัสขันธ์ได้กำหนดวิสัยทัศน์ของอำเภอสหัสขันธ์มุ่งเป็นเมืองการท่องเที่ยว ชุมชนน่าอยู่เกษตรปลอดภัย โดยวางตำแหน่ง เป็นเมืองชั้นนำการท่องเที่ยว และได้กำหนดให้มีการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว และการบริการนักท่องเที่ยว ในอำเภอสหัสขันธ์ โดยเฉพาะแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญในอำเภอสหัสขันธ์ ซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่อยู่ในตำบลโนนบุรี อำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ แต่ละปีมีนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศมาเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวของอำเภอบีละหลายแสนคน (สำนักงานพัฒนาการอำเภอสหัสขันธ์, 2550 : 4)

ตำบลโนนบุรี อำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ มีแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญและมีชื่อเสียงหลายแห่ง เช่น วัดตาดเม่นาย พระพรหมภูมิปาโลภูลิงห์ แหลมโนนวิเศษ เชื่อนลำปาว (จุดสร้างสะพานข้ามเชื่อนลำปาว) และแหล่งท่องเที่ยวในอุทยานไดโนเสาร์ ภูกุ่มข้าว ซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของจังหวัดกาฬสินธุ์ และเป็นที่ยุ้จักทั่วประเทศได้แก่แหล่งท่องเที่ยวทางวิชาการศูนย์วิจัยซากไดโนเสาร์ ประกอบด้วย อาคารวิจัย อาคารหลุมขุดค้นกระดูกไดโนเสาร์ (อาคารพระญาณวิสาละเถร เจ้าอาวาสวัดสักกะวัน) ซึ่งเป็นบริเวณที่ค้นพบกระดูกไดโนเสาร์พันธุ์กินพืชและพันธุ์กินเนื้อ ซึ่งมีโครงกระดูกที่สมบูรณ์ที่สุดในเอเชีย พบมากกว่า 700 ชิ้น จำนวนไม่น้อยกว่า 7 ตัว อายุประมาณ 130 ล้านปี และอาคารจัดแสดงที่เรียกว่า พิพิธภัณฑไดโนเสาร์ภูกุ่มข้าว ซึ่งเป็นสถานที่ศึกษาวิจัยของนักวิชาการจากทั่วโลกและเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวิชาการที่สำคัญของประเทศและมีหลวงพ่อบันดาลฤทธิ์ผลเป็นพระพุทธรูปคู่บ้านคู่เมือง สมัยทวารวดี ประดิษฐาน

อยู่ในวัดสักกวันโดยในแต่ละปีจะมีนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศมาเที่ยวชมแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญในอุทยานไดโนเสาร์ ของตำบลโนนบุรีปีละหลายแสนคนเช่นในปี 2550 มีนักท่องเที่ยวจำนวน 338,281 คน (พิพิธภัณฑสถานธรณีวิทยา, 2551 : ไม่มีเลขหน้า) จนตำบลโนนบุรีได้วางตำแหน่งการพัฒนาเป็นเมืองชั้นนำการท่องเที่ยว สอดคล้องกับผลการศึกษาของ นิยม กิตติวงศ์ตระกูล และคณะ (2546 : บทคัดย่อ) ที่ได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อแหล่งท่องเที่ยวจังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่านักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจในแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดกาฬสินธุ์มากที่สุดคือ แหล่งท่องเที่ยวไดโนเสาร์ภูกุ่มข้าว

การพัฒนาการท่องเที่ยวในตำบลโนนบุรี ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากรัฐบาล กรม กระทรวง องค์การบริหารส่วนจังหวัดกาฬสินธุ์ อำเภอสหัสขันธ์ และเทศบาลตำบลโนนบุรี ทั้งการพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐานและแหล่งท่องเที่ยว เช่น การก่อสร้างพิพิธภัณฑสถานธรณีวิทยาและสิ่งก่อสร้างอื่นๆ เป็นจำนวนเงินหลายร้อยล้านบาท และยังมีโครงการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง และแม้การพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่ตำบลโนนบุรีที่ผ่านมาจะมีนักท่องเที่ยว ทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศมาเที่ยวปีละจำนวนมาก และมีการสนับสนุนงบประมาณจากภาครัฐจำนวนมาก แต่ที่ผ่านมาได้เกิดปรากฏการณ์ ข้อขัดแย้ง ข้อพิพาทและการประท้วงการดำเนินกิจกรรมเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและการบริหารจัดการการท่องเที่ยวในเขตอุทยานไดโนเสาร์ ซึ่งส่งผลกระทบต่อประชาชนในตำบลโนนบุรี อำเภอสหัสขันธ์และจังหวัดกาฬสินธุ์ รวมทั้งผู้ที่เกี่ยวข้อง โดยสภาพการมีส่วนร่วมของประชาชนในตำบลโนนบุรีทั้ง 11 หมู่บ้านในเรื่องดังกล่าวยังอยู่ในระดับน้อยอีกทั้งยังขาดข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนด้านการท่องเที่ยวอุทยานไดโนเสาร์ สำหรับนำไปใช้ในการวางแผน ปรับปรุงพัฒนาการท่องเที่ยวในอุทยานไดโนเสาร์ ซึ่งประชาชนมีความสำคัญอย่างยิ่งในการมีส่วนร่วมในการร่วมตัดสินใจ ร่วมดำเนินกิจกรรม ร่วมรับผลประโยชน์และประเมินผล ตลอดจนมีส่วนร่วมกับการพัฒนาการท่องเที่ยว

ให้มีความยั่งยืนซึ่งหากมีข้อเสนอที่เป็นประโยชน์จะช่วยให้ผู้เกี่ยวข้องสามารถนำไปใช้ในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวในอุทยานไดโนเสาร์ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และจะส่งผลให้การจัดการท่องเที่ยวในเขตตำบลโนนบุรี อำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ เกิดความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชน ตลอดจนประชาชนมีส่วนร่วมด้านการท่องเที่ยวมากขึ้น สอดคล้องกับผลการศึกษาของ จงรักษ์ อินทยนต์ (2547 : บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการการท่องเที่ยว : กรณีศึกษาร้านโป่งร้อน ตำบลใหม่พัฒนา อำเภอกะเคอะ จังหวัดลำปาง พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการการท่องเที่ยวในด้านการเสนอความคิดเห็น การวางแผน และการตัดสินใจ การปฏิบัติการ การแบ่งปันผลประโยชน์เกิดจากการดำเนินงานโดยรวมอยู่ในระดับน้อย โดยความต้องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการท่องเที่ยวในด้านการเสนอความคิดเห็น การวางแผน และการตัดสินใจ การปฏิบัติการ การแบ่งปันผลประโยชน์เกิดจากการดำเนินงาน และการติดตามและประเมินผลอยู่ในระดับปานกลาง และสอดคล้องกับผลการศึกษาของ วรพักตร์ เลอสิทธิศักดิ์ (2547 : บทคัดย่อ) ซึ่งได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมจากกิจกรรมการท่องเที่ยว : กรณีศึกษาเมืองโบราณเวียงกุมกาม อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า กลุ่มตัวอย่างโดยรวมมีส่วนร่วมในการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมจากกิจกรรมการท่องเที่ยวในระดับน้อยในทุกๆ ขั้นตอน โดยที่ชาวบ้านสามารถมีส่วนร่วมได้มากแต่เพียงในขั้นตอนของการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาเท่านั้น เพราะเป็นเรื่องที่สามารถทำได้ด้วยตนเองโดยไม่ต้องรอเข้าร่วมกับหน่วยงานอื่นๆ และในเรื่องการมีส่วนร่วมนี้ ชาวบ้านต้องการที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมให้มากกว่าเดิมในทุกๆ ขั้นตอน ซึ่งเป็นเรื่องที่ควรสนับสนุนเป็นอย่างมาก เพราะหากชาวบ้านสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมครบทุกขั้นตอนก็จะทำให้การจัดการเป็นไปอย่างเต็มประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และสอดคล้องกับผลการวิจัยของอุดม บัวศรี และคณะ (2532 : บทคัดย่อ) ซึ่งได้ทำวิจัยเรื่อง การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า แหล่งท่องเที่ยวจำนวนมาก

ยังมิได้รับการพัฒนาทั้งโครงสร้างพื้นฐานและการพัฒนา สิ่งอำนวยความสะดวก นอกจากนี้ยังพบแหล่งท่องเที่ยว เกิดความเสื่อมโทรมถูกทำลาย ขาดการจัดการการใช้ พื้นที่ในการบริการการท่องเที่ยวให้มีระบบหรือมีแบบแผน ตลอดจนทั้งความปลอดภัยและความอบอุ่นในการท่องเที่ยว นอกจากนี้ การให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยวยังมีน้อยอีกด้วย นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ปกรณ์ จินาคำ (2547 : บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนต่อการบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ : กรณีศึกษาบ้านห้วยฮี้ อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน จังหวัดแม่ฮ่องสอน พบว่าผู้ที่เป็น สมาชิกและไม่เป็นสมาชิกมีความคิดเห็นต่างกันคือ ผู้ที่เป็น สมาชิกเห็นว่า ปัญหาที่เกิดขึ้น 3 อันดับแรก ได้แก่ ปัญหา ของการไม่มีความรู้ความเข้าใจในการโฆษณาประชาสัมพันธ์ ปัญหาการไม่มีความรู้ความเข้าใจในการจัดการสิ่งแวดล้อม และปัญหาการไม่มีความรู้ความเข้าใจในการจัดการการท่องเที่ยว ตามลำดับ ส่วนผู้ที่ไม่เป็นสมาชิกเห็นว่าปัญหาที่เกิดขึ้น 3 อันดับแรก ได้แก่ ปัญหาการขัดแย้งในชุมชน ปัญหาความขัดแย้งในหน่วยงาน และปัญหาความไม่พร้อม ของการรองรับนักท่องเที่ยว ตามลำดับ

ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาสภาพการมีส่วนร่วมของประชาชนในการท่องเที่ยว อุทยานไดโนเสาร์ ตำบลโนนบุรี อำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ เพื่อให้ได้ ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชน ด้านการท่องเที่ยว ในเขตตำบลโนนบุรี อำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ ให้สามารถดำเนินการด้านการท่องเที่ยวได้อย่างยั่งยืนตลอดไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการ การท่องเที่ยวอุทยานไดโนเสาร์ของประชาชนในเขตตำบล โนนบุรี อำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดกาฬสินธุ์
2. เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการจัดการ การท่องเที่ยวอุทยานไดโนเสาร์ของประชาชนในเขตตำบล โนนบุรี อำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ ที่มีเพศและ หมู่บ้านที่อาศัยแตกต่างกัน

3. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมในการจัดการ การท่องเที่ยวอุทยานไดโนเสาร์ของประชาชนในเขตตำบล โนนบุรี อำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดกาฬสินธุ์

สมมติฐานการวิจัย

1. ประชาชนในเขตตำบลโนนบุรี อำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ ที่มีเพศต่างกันมีส่วนร่วมในการจัดการ การท่องเที่ยวแตกต่างกัน
2. ประชาชนในเขตตำบลโนนบุรี อำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ ที่มีหมู่บ้านที่อาศัยต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวแตกต่างกัน

ขอบเขตการวิจัย

1. พื้นที่ในการศึกษาวิจัย คือพื้นที่ 11 หมู่บ้านใน ตำบลโนนบุรี อำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ ได้แก่ หมู่ที่ 1 บ้านโนนบุรี หมู่ที่ 2 บ้านโนนบุรี หมู่ที่ 3 บ้าน โนนบุรี หมู่ที่ 4 บ้านโนนสามัคคี หมู่ที่ 5 บ้านสิงห์บุรี หมู่ที่ 6 บ้านโนนสาวท หมู่ที่ 7 บ้านวังมะพลับ หมู่ที่ 8 บ้านนาแก้ว หมู่ที่ 9 บ้านโนนวิเศษ หมู่ที่ 10 บ้านโนนบุรี และหมู่ที่ 11 บ้านโนนศึกษา

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากร ได้แก่ ประชาชนในเขตตำบล โนนบุรี อำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ จำนวน 5,318 คน (สำนักงานเทศบาลตำบลโนนบุรี, 2551 : ไม่มีเลขหน้า)

2.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชาชนในเขตตำบล โนนบุรี อำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ ซึ่งได้จากการ กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตรของทาโร ยามาเน (Taro Yamane) (ยุทธพงษ์ กัยวรรณ, 2543 : 79) และ เทียบบัญญัติไตรยางศ์

3. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย จำแนกได้ดังนี้คือ

- 3.1 ตัวแปรอิสระ ประกอบด้วย

- 3.1.1 เพศ

- 3.1.2 หมู่บ้านที่อาศัย

- 3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ การมีส่วนร่วมของ ประชาชนในการจัดการการท่องเที่ยว (อคิน รพีพัฒน์, 2532 : 101-102) ดังนี้

3.2.1 การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ

3.2.2 การมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม

3.2.3 การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์

3.2.4 การมีส่วนร่วมในการประเมินผล

4. ระยะเวลาในการวิจัย ดำเนินการวิจัยระหว่าง
เดือนตุลาคม-ธันวาคม พ.ศ. 2551

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร ได้แก่ ประชาชนในเขตตำบลโนนบุรี
อำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ จำนวน 5,318 คน
(สำนักงานเทศบาลตำบลโนนบุรี, 2551 : ไม่มีเลขหน้า)

2. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชาชนในเขตตำบลโนนบุรี
อำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ ซึ่งได้จากการกำหนด
ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตรของทาโร ยามานะ (Taro
Yamane) (ยุทพงษ์ กัยวรรณ, 2543 : 79) และเทียบ
บัญญัติไตรยางศ์

เครื่องมือการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ ได้แก่
แบบสอบถาม ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า
(Rating scale) กำหนดค่าเป็น 5 ระดับคือ มากที่สุด มาก
ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด แบ่งเป็น 3 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลเบื้องต้นของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของ
ชุมชนในการท่องเที่ยว

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมในการจัดการ
การท่องเที่ยว

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
ราชภัฏมหาสารคาม เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวม
ข้อมูลจากผู้ใหญ่บ้าน ในเขตตำบลโนนบุรี

2. แจ้งความประสงค์ต่อผู้ใหญ่บ้าน ในเขตตำบล
โนนบุรี และขอความร่วมมือให้ประชาชนตอบแบบสอบถาม

3. นำแบบสอบถามไปเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่ม
ตัวอย่าง โดยทำการประชุมกลุ่มตัวอย่าง แล้วอธิบาย
รายละเอียดการทำแบบสอบถามจนกลุ่มตัวอย่างมีความ
เข้าใจ สามารถปฏิบัติได้และรับแบบสอบถามกลับคืนมา
ด้วยตนเอง ดำเนินการดังกล่าวนี้ที่ละหมู่บ้านจนครบทั้ง
11 หมู่บ้าน

4. ผู้วิจัยตรวจสอบและคัดเลือกแบบสอบถามฉบับที่
สมบูรณ์มาตรวจสอบพบว่า ได้แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์
กลับคืนมา จำนวน 400 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 จากนั้น
นำมาตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนด

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามโดยการแจกแจง
ความถี่และร้อยละตามตัวแปร

2. วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามตอนที่ 2
เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการการ
ท่องเที่ยว เพื่อหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

3. เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ย
การมีส่วนร่วมของประชาชนในการท่องเที่ยวของตัวแปร
2 กลุ่ม ได้แก่ ตัวแปร เพศ ซึ่งเป็นอิสระจากกันโดยใช้ t-test
แบบ Independent sample เพื่อทดสอบสมมติฐานข้อที่ 1

4. เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ย
การมีส่วนร่วมของชุมชนในการท่องเที่ยวของตัวแปร 3 กลุ่ม
ขึ้นไป ได้แก่ หมู่บ้านที่อาศัย โดยการวิเคราะห์ความ
แปรปรวนทางเดียวโดยใช้ One way analysis of
variance เพื่อทดสอบสมมติฐานข้อที่ 2 และกรณีพบ
ความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ
จะทำการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยแบบรายคู่ โดยวิธีของ
Scheffé

5. วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามตอนที่ 3 ซึ่ง
เป็นข้อคำถามแบบปลายเปิดที่ให้ผู้ตอบแสดงความคิดเห็น
เกี่ยวกับข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมในการจัดการการ
ท่องเที่ยวอุทยานไดโนเสาร์ของประชาชนในเขตตำบล
โนนบุรี อำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยหาความถี่
ของแต่ละคำตอบ

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยมีดังนี้

1. ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในเขตตำบลโนนบุรี อำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ ในการจัดการการท่องเที่ยวอุทยานไดโนเสาร์ โดยรวมอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ปรากฏว่าอยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 1 ด้าน คือ การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และอยู่ในระดับน้อย จำนวน 3 ด้าน คือ โดยการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการประเมินผลและการมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม

1.1 ระดับการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจของประชาชนในการจัดการการท่องเที่ยวอุทยานไดโนเสาร์ โดยรวมและทุกข้ออยู่ในระดับน้อย โดยข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุดคือ ข้อที่ 1 ได้เข้าร่วมประชุมปรึกษาหารือและตัดสินใจเพื่อกำหนดทิศทางหรือนโยบาย

ด้านการท่องเที่ยวอุทยานไดโนเสาร์ และข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยต่ำสุดคือ ข้อที่ 6 ได้ร่วมตัดสินใจก่อสร้างสาธารณูปโภคและสิ่งอำนวยความสะดวกบริเวณอุทยานไดโนเสาร์

1.2 ระดับการมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมของประชาชนในการจัดการการท่องเที่ยวอุทยานไดโนเสาร์ โดยรวมและทุกข้ออยู่ในระดับน้อย โดยข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อที่ 2 ได้ร่วมลงทุนกับภาครัฐในโครงการส่งเสริมการท่องเที่ยวของอุทยานไดโนเสาร์ และข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยต่ำสุด คือ ข้อที่ 12 ร่วมหรือจัดให้หน่วยงานและองค์กรที่เกี่ยวข้องพัฒนายุทธศาสตร์เพื่อให้มีการใช้ศักยภาพภาคบริการของอุทยานไดโนเสาร์อย่างเต็มที่

1.3 ระดับการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ของประชาชนในการจัดการการท่องเที่ยวอุทยานไดโนเสาร์ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุดคือ ข้อที่ 4 ร่วมหรือได้รับประโยชน์ ส่วนบุคคลจากการเป็นผู้ประกอบการนำเที่ยว จำหน่ายสินค้าที่ระลึก ธุรกิจบ้านเช่า หรือโฮมสเตย์ ธุรกิจรถเช่า ร้านอาหาร และข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยต่ำสุด คือ ข้อที่ 10 ร่วมดำเนินธุรกิจการตลาดเชิงรุกที่เกิดผลได้ในระยะเวลารวดเร็วและเป็นผลดีต่อเศรษฐกิจของคนในชุมชน

1.4 ระดับการมีส่วนร่วมในการประเมินผลของประชาชนในการจัดการการท่องเที่ยวอุทยานไดโนเสาร์ โดยรวมอยู่ในระดับน้อย โดยข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อที่ 2 ร่วมประเมินสิ่งที่ส่งผลกระทบในทางที่ดีและไม่ดีต่อเศรษฐกิจของชุมชน และข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยต่ำสุด คือ ข้อที่ 9 ร่วมประเมินผลเพื่อดำเนินการแก้ไขปัญหาการบริหารจัดการของอุทยานไดโนเสาร์

2. เปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวอุทยานไดโนเสาร์ของประชาชนในตำบลโนนบุรี อำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ ที่มีเพศต่างกัน พบว่า โดยรวมและด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. เปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวอุทยานไดโนเสาร์ของประชาชนในตำบลโนนบุรี อำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ ที่มีหมู่บ้านที่อาศัยต่างกัน พบว่า โดยภาพรวม และเป็นรายด้าน คือ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม และการมีส่วนร่วมในการประเมินผลของประชาชนในตำบลโนนบุรี อำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ ที่มีหมู่บ้านที่อาศัยต่างกัน มีส่วนร่วมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่มีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ไม่แตกต่างกัน

4. ข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวอุทยานไดโนเสาร์ของประชาชนในตำบลโนนบุรี อำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า

4.1 การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ มีจำนวนคำตอบและร้อยละข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวอุทยานไดโนเสาร์ เรียงลำดับร้อยละจากมากไปหาน้อยดังนี้ ประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจน้อยในการพัฒนาอุทยานไดโนเสาร์ (ร้อยละ 13.00) ไม่มีการประชุมอบรม ประชาธิจารณ์ ประชาสัมพันธ์ให้ข้อมูลกับชุมชน (ร้อยละ 12.50) ไม่ฟังเสียงสะท้อนของชุมชนและไม่ให้ความสำคัญ (ร้อยละ 10.00) ข้าราชการที่เกี่ยวข้องจะเป็นผู้ตัดสินใจ (ร้อยละ 9.75) ประชาชนไม่รู้ปัญหาและร่วมพัฒนา จนมองว่าชุมชนไม่ให้ความร่วมมือ และไม่ให้

ความสำคัญ (ร้อยละ 6.75) ทางราชการจะต้องมีการประสาน ชุมชนให้มีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (ร้อยละ 6.50) การมีส่วนร่วมตัดสินใจเป็นความต้องการอย่างมาก ของชุมชน (ร้อยละ 6.25) และน่าจะมีคณะกรรมการจัดการ ท่องเที่ยวอุทยานไดโนเสาร์ของตำบล เครือข่ายการท่องเที่ยว ของชุมชน หรือประชาคมตำบลร่วมกิจกรรมในการวางแผน แก้ไขปัญหาพัฒนาอุทยานไดโนเสาร์ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว สำคัญอย่างยั่งยืน (ร้อยละ 5.00)

4.2 การมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม มีจำนวน คำตอบและร้อยละข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมในการจัดการ การท่องเที่ยวอุทยานไดโนเสาร์ เรียงลำดับร้อยละจากมาก ไปหาน้อยดังนี้ ประชาชนมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม น้อย (ร้อยละ 13.25) กิจกรรมต่างๆ ที่เกิดขึ้นในอุทยาน ไดโนเสาร์ ประชาชนมีส่วนร่วมน้อย (ร้อยละ 12.75) ประชาชนมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมเป็นบางครั้ง (ร้อยละ 10.00) ภาครัฐควรประชาสัมพันธ์ ชักชวนประชาชน เข้าร่วมกิจกรรมและรับผิดชอบกิจกรรมร่วมกันทั้งการ วางแผนการบริหารจัดการการท่องเที่ยวในอุทยานไดโนเสาร์ การส่งเสริมการท่องเที่ยว การดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม การรักษาความปลอดภัยในชีวิต ทรัพย์สิน การค้าขายสินค้า บริการ และการสร้างความประทับใจแก่นักท่องเที่ยว เพื่อยกมาตรฐานการท่องเที่ยวของอุทยานไดโนเสาร์ (ร้อยละ 7.00) และการยกมาตรฐานการท่องเที่ยวของอุทยาน ไดโนเสาร์ปัจจุบันประชาชนใน 11 หมู่บ้านมีส่วนร่วมน้อย (ร้อยละ 6.25)

4.3 การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ มีจำนวน คำตอบและร้อยละข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมในการจัดการ การท่องเที่ยวอุทยานไดโนเสาร์ เรียงลำดับร้อยละจากมาก ไปหาน้อยดังนี้คือ ประชาชนมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ปานกลาง (ร้อยละ 11.75) ผลประโยชน์ส่วนใหญ่ ร้านค้า ของบุคคล เอกชน และพืชรักชอนได้มาก (ร้อยละ 11.25) หมู่บ้านได้รับผลประโยชน์น้อย โดยเฉพาะหมู่บ้านที่อยู่ ห่างไกลออกไปจากอุทยานไดโนเสาร์ (ร้อยละ 8.25) ควร จัดกิจกรรมและประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวให้มากและ ส่งเสริมให้ชุมชนได้รับประโยชน์มากขึ้น (ร้อยละ 8.00)

ควรให้ข้อมูลชุมชนเรื่องผลประโยชน์ที่จะได้รับ มีการ อบรม สนับสนุนการจำหน่ายสินค้าชุมชน (ร้อยละ 7.50) และจัดให้มีผู้ประสานงานด้านผลประโยชน์ และจัดสถานที่ จำหน่ายสินค้าและบริการการท่องเที่ยวให้กับชุมชน ทั้งใน อุทยานไดโนเสาร์และร้านค้าริมทาง โดยเก็บค่าเช่าไม่มาก เพื่อให้ชุมชนได้รับผลประโยชน์ร่วมกันทุกฝ่ายทั้งทางตรง และทางอ้อมเพิ่มมากขึ้นโดยเฉพาะหมู่บ้านที่อยู่ห่างไกล (ร้อยละ 6.75)

4.4 การมีส่วนร่วมในการประเมินผล มีจำนวน คำตอบและร้อยละข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมในการจัดการ การท่องเที่ยวอุทยานไดโนเสาร์ เรียงลำดับร้อยละจากมาก ไปหาน้อยดังนี้คือ ประชาชนมีส่วนร่วมในการประเมินผล น้อย (ร้อยละ 10.50) ควรให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการให้ ข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารการท่องเที่ยวอุทยานไดโนเสาร์ ทั้ง 11 หมู่บ้านมากจะทำให้การพัฒนาอุทยานไดโนเสาร์ เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดความยั่งยืน (ร้อยละ 10.50) ไม่ค่อยมีส่วนร่วมในการปรับปรุงและพัฒนาแหล่ง ท่องเที่ยวรวมถึงสภาพแวดล้อมอุทยานไดโนเสาร์ (ร้อยละ 4.25) และมีบทบาทน้อยในการแก้ไขปัญหาการบริหารจัดการ ของอุทยานไดโนเสาร์ (ร้อยละ 2.25)

4.5 ข้อเสนอแนะอื่นๆ เพิ่มเติม มีจำนวนคำตอบ และร้อยละข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมในการจัดการ การท่องเที่ยวอุทยานไดโนเสาร์ เรียงลำดับร้อยละจากมาก ไปหาน้อยดังนี้คือ ให้มีคณะกรรมการพัฒนาอุทยานไดโนเสาร์ (ร้อยละ 24.25) จัดฝึกอบรมให้ความรู้ด้านการท่องเที่ยวกับ ประชาชน (ร้อยละ 22.00) จัดให้มีการรับฟังความคิดเห็น จากประชาชนในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาอุทยานไดโนเสาร์ (ร้อยละ 21.15) จัดทำป้ายอุทยานไดโนเสาร์และแหล่ง ท่องเที่ยวให้โดดเด่นและชัดเจน (ร้อยละ 19.25) พัฒนา สิ่งแวดล้อมและความเป็นระเบียบเรียบร้อย ปลูกไม้ดอก ไม้ประดับในอุทยานไดโนเสาร์และชุมชนตำบลโนนบุรี (ร้อยละ 18.75) จัดให้มีหมู่บ้านท่องเที่ยวโฮมสเตย์ (ร้อยละ 13.25) ส่งเสริมผลผลิตทางการเกษตร ของที่ระลึก ไว้บริการ นักท่องเที่ยว (ร้อยละ 11.00) จัดให้มีสถานที่จำหน่ายสินค้า และบริการในแหล่งท่องเที่ยวอุทยานไดโนเสาร์และชุมชน

ดังนั้นการท่องเที่ยวในเขตบริเวณอุทยานไดโนเสาร์ จึงมีผลกระทบกับประชาชนในตำบลโนนบุรี อำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ ซึ่งเป็นเขตที่ตั้งของอุทยานไดโนเสาร์ในหลายด้าน โดยประชาชนในชุมชนแห่งนี้จะเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียโดยตรง เนื่องจากเป็นเขตบริเวณของชุมชน และชุมชนจะได้รับผลในทุกด้าน ทั้งการตัดสินใจ การรับผลประโยชน์ การดำเนินกิจกรรมและการประเมินผล แต่เนื่องจากการจัดการท่องเที่ยวเป็นเรื่องใหม่ของคนในชุมชน จึงอาจยังไม่เข้าใจบทบาททั้งทางตรงหรือโดยอ้อม โดยบางส่วนอาจคิดว่าตนเองยังมีบทบาทหรือมีส่วนร่วมน้อยในบางด้าน เช่น การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การดำเนิน

กิจกรรมและการประเมินผล ซึ่งอาจเป็นเพราะว่า หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและประชาชนยังขาดการประสานงานที่ดี ที่จะส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวแบบมีส่วนร่วมอย่างยั่งยืน จึงต้องปรับปรุงและพัฒนาให้ประชาชนซึ่งเป็นผู้มีส่วนร่วมและสัมผัสโดยตรง เช่น การประกอบธุรกิจ กิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องหรือเกี่ยวเนื่องกับการท่องเที่ยว มีส่วนร่วมมากขึ้นทุกด้าน รวมถึงปรับปรุงและพัฒนาความร่วมมือของหน่วยงานอุทยานไดโนเสาร์ หรือหน่วยงานราชการท้องถิ่นในชุมชน ในการดำเนินกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยว การเป็นคณะกรรมการ การให้ข้อมูลและร่วมพัฒนาพื้นที่ท่องเที่ยว เป็นต้น

ซึ่งสอดคล้องกับ จงรักษ์ อินทนต์ (2547 : บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการการท่องเที่ยว : กรณีศึกษาบ้านโป่งน้ำร้อน ตำบลใหม่พัฒนา อำเภอกะลา จังหวัดลำปาง พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการการท่องเที่ยวในด้านการเสนอความคิด การวางแผน และการตัดสินใจ การปฏิบัติการ การแบ่งปันผลประโยชน์เกิดจากการดำเนินงานโดยรวมอยู่ในระดับน้อย และ ดุษฎี อายุวัฒน์ และคณะ (2535 : 36-38) ที่ได้กล่าวไว้ว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน คือ การที่ประชาชนได้มีโอกาสเข้าร่วมในการดำเนินงาน ตั้งแต่กระบวนการเบื้องต้นจนถึงกระบวนการสิ้นสุด โดยที่การร่วมอาจร่วมในขั้นตอนใดขั้นตอนหนึ่งหรือครบวงจรก็ได้ การเข้าร่วมทั้งรายบุคคล กลุ่มคน จนถึงองค์กร ซึ่งมีความสอดคล้องกัน การเข้ารับผิชอบเพื่อดำเนินการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ต้องการ โดยการกระทำผ่านกลุ่มหรือองค์กรเพื่อให้บรรลุการเปลี่ยนแปลงที่พึงประสงค์ ซึ่ง สุริพร พงษ์พานิช (2544 : 22) ได้เสนอบทบาทของชุมชนที่มีต่อการท่องเที่ยวไว้ว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในด้านการท่องเที่ยวนั้น ส่วนใหญ่มักจะเป็นการร่วมกันใช้ประโยชน์หรือได้รับประโยชน์ซึ่งเป็้องค์ประกอบหนึ่งเท่านั้น การมีส่วนร่วมที่จะก่อให้เกิดความยั่งยืนในการพัฒนาได้ จะต้องครบองค์ประกอบ 5 ประการ คือ 1) คนในชุมชนต้องร่วมกันวางแผน

ร่วมคิดวางแผนจัดการเตรียมความพร้อมและสิ่งอำนวยความสะดวกในชุมชน 2) ร่วมปฏิบัติตามแผนที่วางไว้ร่วมกัน 3) ร่วมกันใช้ประโยชน์ จัดการผลประโยชน์ให้มีความเป็นธรรมกับทุกฝ่าย 4) ร่วมกันติดตามประเมินผลเพื่อหาทางแก้ไขปัญหา และพัฒนางานร่วมกันและ 5) ร่วมบำรุงรักษาทรัพยากรให้คงอยู่ต่อไป

สมศักดิ์ สุวรรณสุจริต (2531 : 43-44) ได้กล่าวว่า การมีส่วนร่วมโดยตรง ได้แก่ การเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมพัฒนาโดยตรง ด้วยตนเอง ในลักษณะต่างๆ เช่น ร่วมเป็นกรรมการบริหาร การให้ข้อคิดเห็น การสละแรงงาน การให้ความร่วมมือในการดำเนินงานตามโครงการ และการมีส่วนร่วมทางอ้อม ได้แก่ การมีส่วนร่วมโดยผ่านองค์กรผู้แทนของประชาชน เช่น ให้ข้อคิด หรือข้อเสนอแนะผ่านทางสมาชิกสภาเทศบาลหรือคณะเทศมนตรี นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ วรพัทธ์ เลอสิทธิศักดิ์ (2547 : บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมจากกิจกรรมการท่องเที่ยว : กรณีศึกษาเมืองโบราณเวียงกุมกาม อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า กลุ่มตัวอย่างโดยรวมได้รับผลกระทบจากกิจกรรมการท่องเที่ยวในระดับปานกลาง โดยเรื่องที่ได้รับผลกระทบมากที่สุด ได้แก่ เรื่องขยะมูลฝอยและอาชีวะส่วนเรื่องที่รับผลกระทบน้อยที่สุด ได้แก่ เรื่องมลภาวะทางเสียง ทั้งนี้เพราะชาวบ้านคิดว่าเสียงที่เกิดจากกิจกรรมการท่องเที่ยว ไม่ว่าจะเป็นเสียงรถม้า รถรำนานาเที่ยว หรือเสียงจากการจัดงานต่างๆ เป็นเสียงที่ไม่ก่อให้เกิดความรำคาญ ชาวบ้านต้องการที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมให้มากกว่าเดิมในทุกๆ ขั้นตอน ซึ่งเป็นเรื่องที่ควรสนับสนุนเป็นอย่างมาก เพราะหากชาวบ้านสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมครบทุกขั้นตอนก็จะทำให้การจัดการเป็นไปอย่างเต็มประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2. เปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวอุทยานไดโนเสาร์ของประชาชนในตำบลโนนบุรี อำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ ที่มีเพศต่างกัน พบว่าโดยรวมและด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ทั้งนี้เพราะว่า ประชาชนเพศหญิงในชุมชนตำบลโนนบุรี อำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ อาจมีบทบาทและมีส่วนร่วมกับการจัดการการท่องเที่ยวอุทยานไดโนเสาร์มากกว่าเพศชาย คือ ผู้ประกอบการธุรกิจต่างๆ รอบบริเวณอุทยานไดโนเสาร์ มักจะเป็นเพศหญิงจากชุมชนในหมู่บ้านต่างๆ จึงอาจคิดว่าตนเองได้รับประโยชน์มากกว่า ขณะที่เพศชาย เป็นผู้สนับสนุนอยู่เบื้องหลังการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวเนื่องกับการท่องเที่ยว สอดคล้องกับ จงรักษ์ อินทนต์ (2547 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการการท่องเที่ยว : กรณีศึกษาบ้านโป่งน้ำร้อน ตำบลใหม่พัฒนา อำเภอกะเคา จังหวัดลำปาง พบว่า เพศมีผลต่อความต้องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการการท่องเที่ยวและ รัชดาภรณ์ เรืองช่อ (2545 : บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาปัญหาพิเศษ เรื่อง ธุรกิจการท่องเที่ยวถิ่นผู้ไทย : กรณีศึกษา หมู่บ้านวัฒนธรรมผู้ไทย บ้านโคกโก่ง ตำบลกุดหว้า อำเภอภูผามาศ จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า การบริหารจัดการการท่องเที่ยวของหมู่บ้านโคกโก่ง ผู้ใหญ่บ้านเป็นผู้นำในการบริหาร โดยแต่งตั้งคณะกรรมการหมู่บ้านเป็นผู้ประสานงานกับชาวบ้าน มีการแบ่งหน้าที่รับผิดชอบออกเป็นฝ่ายตามลักษณะงาน ซึ่งพิจารณาจากความถนัดและความสนใจของแต่ละบุคคล การสั่งการส่วนใหญ่ผู้ใหญ่บ้านจะใช้วิธีมอบหมายงานผ่านหอกระจายข่าวประจำหมู่บ้าน เพื่อให้ชาวบ้านได้ปฏิบัติหน้าที่และประสานงานในฝ่ายที่ตนรับผิดชอบ หมู่บ้านโคกโก่งได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานราชการในการให้คำแนะนำและประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารการท่องเที่ยวของหมู่บ้าน ส่งผลให้มีคนท่องเที่ยวมาเที่ยวในหมู่บ้านโคกโก่งเพิ่มจำนวนมากขึ้น

3. เปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวอุทยานไดโนเสาร์ของประชาชน ในตำบลโนนบุรี อำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ ที่มีหมู่บ้านที่อาศัยต่างกัน พบว่า โดยภาพรวมและเป็นรายด้านคือ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม และการมีส่วนร่วมในการประเมินผลของประชาชนในตำบลโนนบุรี

อำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ ที่มีหมู่บ้านที่อาศัยต่างกัน มีส่วนร่วมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่มีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ไม่แตกต่างกัน

ทั้งนี้เพราะว่า ประชาชนในตำบลโนนบุรี ที่มีเขตบริเวณหมู่บ้านใกล้เคียงกับแหล่งท่องเที่ยวอุทยานไดโนเสาร์ จะมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวอุทยานไดโนเสาร์ ในด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และการมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม มากกว่าประชาชนที่มีหมู่บ้านที่อาศัยไกลจากเขตอุทยาน เนื่องจากการเดินทางไปมาสะดวก เช่น การได้รับเชิญเข้าประชุมเพื่อเสนอปัญหา ความต้องการ การวางแผน หรือดำเนินกิจกรรมต่างๆ เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว เป็นต้น แต่ก็ยังเป็นเพียงบางด้านเท่านั้น ไม่ใช่ทุกด้าน ซึ่งโดยรวมแล้วประชาชนยังมีส่วนร่วมทุกด้านค่อนข้างน้อย แต่ที่ประชาชนเห็นตรงกันเป็นส่วนใหญ่คือ การที่ประชาชนจะมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ แสดงให้เห็นว่าประชาชนได้รับประโยชน์ที่ต่อเนื่องกัน เช่น การประกอบธุรกิจในกิจการต่างๆ หรือการให้ข้อมูลกับหน่วยงานราชการเพื่อส่งเสริม ปรับปรุงและพัฒนาการท่องเที่ยวอุทยานไดโนเสาร์อย่างยั่งยืน

สอดคล้องกับ วรพัทธน์ เลอสิทธิศักดิ์ (2547 : บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมจากกิจกรรมการท่องเที่ยว : กรณีศึกษาเมืองโบราณเวียงกุมกาม อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ประชาชนที่มีบทบาทในชุมชนแตกต่างกันมีส่วนร่วมในการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมจากกิจกรรมการท่องเที่ยวแตกต่างกัน ประชาชนที่ได้รับผลกระทบด้านมลภาวะทางเสียง ผลกระทบด้านรายได้ และผลกระทบด้านอาชีพแตกต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมจากกิจกรรมการท่องเที่ยวแตกต่างกัน ซึ่ง จงรักษ์ อินทนต์ (2547 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการการท่องเที่ยว : กรณีศึกษาบ้านโป่งน้ำร้อน ตำบลใหม่พัฒนา อำเภอกะเคา จังหวัดลำปาง พบว่า ความต้องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการท่องเที่ยวในด้านการเสนอความคิด การวางแผน และการตัดสินใจ

การปฏิบัติการ การแบ่งปันผลประโยชน์เกิดจากการดำเนินงาน และการติดตามและประเมินผล อยู่ในระดับปานกลาง

4. ข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวอุทยานไดโนเสาร์ของประชาชน ทั้ง 11 หมู่บ้านในตำบลโนนบุรี อำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า ประชาชนต้องการเข้ามามีส่วนร่วมทั้ง 4 ด้าน กับการบริหารจัดการการท่องเที่ยวอุทยานไดโนเสาร์อย่างมากโดยให้ข้อเสนอแนะไว้ว่า อุทยานไดโนเสาร์ควรให้ข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับประชาชนให้รับฟังความคิดเห็นของประชาชน สนับสนุนให้ประชาชนทั้ง 11 หมู่บ้านรวมตัวเป็นคณะกรรมการเครือข่ายการบริหารจัดการอุทยานไดโนเสาร์ ส่งเสริมการขายสินค้าของชุมชน ปรับปรุงสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยวอุทยานไดโนเสาร์เชื่อมโยงกับแหล่งอื่น การรักษาความสะอาด ปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐาน อบรมให้ความรู้ด้านการท่องเที่ยวเกี่ยวกับประชาชนและการทำวิจัยเพื่อพัฒนาอุทยานไดโนเสาร์ ควรที่หน่วยงานและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องจะได้จัดทำแผนยุทธศาสตร์ในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวดังกล่าว ให้ชัดเจนและสนับสนุนการพัฒนาให้สอดคล้องเหมาะสมกันทั้งพื้นที่อย่างเป็นรูปธรรม ส่งเสริมให้ประชาชนในชุมชนมีจิตสำนึกรักและรู้สึกเป็นเจ้าของแหล่งท่องเที่ยวอุทยานไดโนเสาร์ เพื่อให้เกิดความร่วมมือของชุมชนในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ดังกล่าว ควรส่งเสริมประชาชนในชุมชนได้พัฒนาสินค้าของชุมชนให้เป็นสินค้าของที่ระลึกสำหรับนักท่องเที่ยว จัดพื้นที่จำหน่ายสินค้าของชุมชนให้มีความเหมาะสมและจำหน่ายได้ ส่งเสริมให้ชุมชนได้จัดกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนเช่น การจัดรายการท่องเที่ยวในชุมชน หรือการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม (โฮมสเตย์) ซึ่งจะทำให้ประชาชนในชุมชนเกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทางวัฒนธรรมและสร้างรายได้ให้กับชุมชน นำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตและการพัฒนาการท่องเที่ยวทั้ง 11 ชุมชนอย่างแท้จริง ซึ่งสามารถที่จะพัฒนาพื้นที่ตำบลโนนบุรีเป็นอุตสาหกรรมท่องเที่ยวได้ในอนาคต

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในเขตตำบลโนนบุรี อำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ ในการจัดการการท่องเที่ยวอุทยานไดโนเสาร์ โดยรวมอยู่ในระดับน้อย

1.1 การตัดสินใจของประชาชนในการจัดการการท่องเที่ยวอุทยานไดโนเสาร์ โดยรวมอยู่ในระดับน้อย

1.2 การดำเนินกิจกรรมของประชาชนในการจัดการการท่องเที่ยวอุทยานไดโนเสาร์ โดยรวมอยู่ในระดับน้อย

1.3 การรับผลประโยชน์ของประชาชนในการจัดการการท่องเที่ยวอุทยานไดโนเสาร์ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง

1.4 การประเมินผลของประชาชนในการจัดการการท่องเที่ยวอุทยานไดโนเสาร์ โดยรวมอยู่ในระดับน้อย

2. เปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวอุทยานไดโนเสาร์ของประชาชน ในตำบลโนนบุรี อำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ ที่มีเพศต่างกัน พบว่า โดยรวมและด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. เปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวอุทยานไดโนเสาร์ของประชาชน ในตำบลโนนบุรี อำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ ที่มีหมู่บ้านที่อาศัยต่างกัน พบว่า โดยภาพรวมและเป็นรายด้านคือ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม และการมีส่วนร่วมในการประเมินผลของประชาชนในตำบลโนนบุรี อำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ ที่มีหมู่บ้านที่อาศัยต่างกัน มีส่วนร่วมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่มีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ไม่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลวิจัยไปใช้

1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจประชาชนในตำบลโนนบุรีมีส่วนร่วมอยู่ในระดับน้อย ควรที่หน่วยงานที่รับผิดชอบและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องต้องให้ความสำคัญเป็น

อันดับแรกในการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนโดยการประชาสัมพันธ์ข้อมูล ข่าวสารเกี่ยวกับอุทยานไดโนเสาร์ให้ประชาชนทั้ง 11 หมู่บ้านได้รับทราบ มีความเข้าใจตระหนักและให้ความสำคัญ โดยใช้การประชาสัมพันธ์ทางสื่อต่างๆ การจัดเวที ประชุม การพูดคุยหรือการอบรม เป็นต้น เพื่อให้ประชาชนได้รับทราบข้อมูลและประกอบการตัดสินใจเข้ามามีส่วนร่วมเป็นอันดับแรก

2. การมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม ประชาชนในตำบลโนนบุรี มีส่วนร่วมอยู่ในระดับน้อย ควรที่หน่วยงานที่รับผิดชอบและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องต้องส่งเสริมและเชิญชวนให้ประชาชนเข้าร่วมดำเนินกิจกรรมในอุทยานไดโนเสาร์ด้วยความเต็มใจทุกขั้นตอน ตั้งแต่การวางแผน ดำเนินการ และแล้วเสร็จ ซึ่งจะทำให้ประชาชนมีความรู้สึกผูกพันและรู้สึกเป็นเจ้าของซึ่งจะทำให้การดำเนินกิจกรรมต่างๆ บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้

3. การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ประชาชนในตำบลโนนบุรี มีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง ควรที่หน่วยงานที่รับผิดชอบและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องต้องส่งเสริมให้ประชาชนทั้ง 11 หมู่บ้านในตำบลได้รับผลประโยชน์อย่างทั่วถึง และเต็มที่ทั้งทางตรงและทางอ้อมในทุกด้านทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม ซึ่งจะทำให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีจากการท่องเที่ยว

4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล ประชาชนในตำบลโนนบุรี มีส่วนร่วมอยู่ในระดับน้อย ควรที่หน่วยงานที่รับผิดชอบ และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ควรส่งเสริมให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการประเมินผล การบริหารจัดการการท่องเที่ยวอุทยานไดโนเสาร์อย่างถูกต้อง เป็นระบบในทุกด้านทั้งทางด้านสิ่งแวดล้อม ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และด้านอื่นๆ เพื่อให้ทราบผลของการพัฒนาและปัญหาที่เกิดขึ้นนำไปสู่การปรับปรุงแก้ไข การพัฒนาการท่องเที่ยวในอุทยานไดโนเสาร์ต่อไป

ดังนั้นส่วนราชการที่รับผิดชอบและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในอุทยานไดโนเสาร์ควรที่จะส่งเสริมประชาชนทั้ง 11 หมู่บ้านในตำบลโนนบุรี ได้เข้ามามีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ ในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวอุทยานไดโนเสาร์ ทั้งด้านเพื่อ

ให้เกิดประโยชน์แก่ส่วนราชการ ประชาชนทั้ง 11 หมู่บ้านในตำบลโนนบุรี และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องอย่างแท้จริง

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เสร็จสมบูรณ์ได้ด้วยความกรุณาช่วยเหลืออย่างดียิ่งจาก ดร.สิทธิศักดิ์ คำผา ประธานกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมสงวน ปัสสาโก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รังสรรค์ สิงห์เลิศ กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พรพิมล เจริญมีประเสริฐ ผู้แทนบัณฑิตวิทยาลัย และ ดร.สมบัติ ฤทธิเดช ผู้ทรงคุณวุฒิสอบวิทยานิพนธ์ ที่กรุณาให้คำปรึกษาชี้แนะตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องด้วยความเอาใจใส่ตั้งแต่ต้นจนเสร็จสมบูรณ์ รวมทั้งคณาจารย์ทุกท่านที่ประสาทวิชาความรู้ให้ในระหว่างที่ผู้วิจัยศึกษาตามหลักสูตรจนสำเร็จ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณไว้เป็นอย่างสูง

เอกสารอ้างอิง

- จรงค์ อินทนต์. (2547). **การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการการท่องเที่ยว : กรณีศึกษาบ้านโป่งน้ำร้อน ตำบลใหม่พัฒนา อำเภอกะเคา จังหวัดลำปาง**. การค้นคว้าแบบอิสระ ศศ.ม. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ฉลองศรี พิมลสมพงศ์. (2542). **การวางแผนและพัฒนาตลาดการท่องเที่ยว**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ชัยสิทธิ์ ดำรงวงศ์เจริญ. (2550). **การจัดการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมเชิงอนุรักษ์โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน : กรณีศึกษาภูผายนต์ อำเภอกุพาน จังหวัดสกลนคร**. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- เดชา ไฉ่สูงเนิน. (2543). **การบริหารจัดการการท่องเที่ยวเกษตร : กรณีศึกษาบ้านม่วงคำ ตำบลโป่งแยง อำเภอ**

- แมร์ม จังหวัดเชียงใหม่.** เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ทรัพยากรธรณี, กรม. (2549). **นิทรรศการไดโนเสาร์ไทยครบรอบ 25 ปี โครงการสำรวจโบราณชีววิทยา ไทย - ฝรั่งเศส.** กรุงเทพฯ : ม.ป.พ.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2545). **การวิจัยเบื้องต้น.** กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- ปกรณ์ จินาคำ. (2547). **การมีส่วนร่วมของชุมชนต่อการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ : กรณีศึกษากำแพงแสน อำเภอมะนัง จังหวัดแม่ฮ่องสอน.** การค้นคว้าแบบอิสระ ศศ.ม. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- พจนา สวนศรี. (2540). **การจัดการท่องเที่ยวโดยการมีส่วนร่วมของประชาชน,** จุลสารการท่องเที่ยว. 17(2) : 12-24 เมษายน-มิถุนายน.
- พรพิมล เกลิมมีประเสริฐ. (2546). **ศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว จังหวัดมหาสารคาม : กรณีศึกษากำแพงแสน หมู่ที่ 1 ตำบลกำแพง อำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม.** มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- อนงค์ พัฒนจักร. (2535). **การมีส่วนร่วมของสตรีในการพัฒนาทรัพยากรป่าไม้ : กรณีศึกษากำแพงแสน จังหวัดขอนแก่น.** วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

